

TA'LIM MUASSASASI RAHBARLARIDA IJTIMOY – PEDAGOGIK KOMPITENTLIKNI RIVOJLANTIRISH

Yusupova Feruza Murtazoxonovna

Qo'qon universiteti

Ta'lim muassasalarining boshqaruvi yo'nalishi magistranti

<https://doi.org/10.5281/zenodo.10409678>

Annotatsiya: Mazkur maqolada rahbar, rahbarlik kompetensiyasi, asosiy kompetensiya, kasbiy kompetensiya, ijtimoiy-pedagogik kompetentlikni rivojlantirish, ta'lim muassasasi rahbarlarida ijtimoiy – pedagogik kompetentlikni rivojlantirish yoritib berilgan.

Kalit so'zlar: Rahbar, rahbarlik kompetensiyasi, asosiy kompetensiya, kasbiy kompetensiya, ijtimoiy-pedagogik kompetentlikni rivojlantirish

Abstract: This article describes the development of the leader, leadership competence, basic competence, professional competence, socio-pedagogical competence, development of social-pedagogical competence in the leaders of the educational institution.

Key words: Development of leader, leadership competence, basic competence, professional competence, socio-pedagogical competence

“Rahbar” degan nomga ega bo'lgan har bir shaxs o'z tashqi qiyofasi, madaniyat kiyinishi, talabchanligi, bilimi, tashkilotchiligi bilan atrofdagilarga hamisha ibrat namuna bo'lmog'i lozim. Biz yuqorida ta'kidlangan mulohazalardan kelib chiqib, bugungi maktabgacha va maktab ta'limida sohasida faoliyat olib borayotgan rahbarning kompetentligi yo'nalishidagi ba'zi kamchiliklari haqida quyidagi holatlarni tahlil qilindi: -maktablarda boshqaruv ishlarini talab darajada emasligi; -fidoyilik, ijodkorlik, tashkilotchilik, kreativlikning yetishmasligi; - huquqiy madaniyat va savodxonlikning pastligi; -adolatlilik, halollik va insofililikning yetishmasligi; -ish jarayonida mahalliylik va urug' aymoqchilikning ustuvorligi; -metodik birlashmalarga e'tibor bermaslik, tashabbuskorlik va tadbirkorlikning yo'qligi; -maktablarda jamoa ishlarini noto'g'ri taqsimlash va nazoratning pastligi; -kasbiy va ilmiy tajribaga ega emaslik[1, 83].

Tadqiqotchi A.Nosirov rahbarlik menejmentida kompetentsiyani muhimligini ta'kidlab o'z fikrlarini bildiring boshqarishda qo'yidagi qobiliyat kompetentsiyalari:

1. Standart kompetentsiya ushbu ya'ni faoliyatga oid innovatsion vazifalarni belgilab olishi qobiliyatidir;
2. Asosiy kompetentsiya – ushbu faoliyatga oid innovatsion vazifalarni belgilash olish qobiliyati;
3. Yetarli kompetentsiya kasb faoliyatining yangi turlarini yarata olish qobiliyati;
4. Kasbiy kompetentsiya – pedagogika va psixologiyaga oid bilimlarga ega bo'lish, o'z ustida ishlash o'quvchilarda motivatsiyani shakllantirishdan iborat, deb ta'kidlaydi[2, 2].

“O'qituvchi faoliyatida muomala madaniyati va psixologiyasi hamda pedagogik takt va pedagogik etika” mavzusini yoritishda o'qituvchi faoliyatida muomala madaniyatining o'ziga xos turlari, muloqotni tashkil etishda umuminsoniy qadriyatlarining ustuvorligi, pedagogik muloqotning o'ziga xos xususiyatlari va funksiyalari, pedagogik etikaning mohiyati va xususiyatlari hamda o'qituvchi etikasida dilkashlik va pedagogik takt bo'yicha bilimlar beradi. Bu bilimlar amaliy va seminar mashg'ulotlari jarayonida mustahkamlanib boriladi. Mavzu yakunida talabaning bilimi testlar yoki boshqa topshiriqlar orqali tekshiriladi. Har bir modul bo'yicha mavzular shu tarzda talabalarga yetkazilib, ularda shu fan bo'yicha bilim va

ko'nikmalari shakllantirib, bo'lajak o'qituvchi xislatlari tarbiyalanadi, pedagogik kompetentligi shakllantirib boradi[3].

Ta'lim muassasasi rahbarlari uchun ijtimoiy-pedagogik kompetentlikni rivojlantirish, o'quvchilarni yaxshi ta'limga olib kelish va ularning ijtimoiy rivojlanishiga yordam berishga intilishga oid muhim masalalardan biridir. Bu, rahbarlar uchun buyuk mas'uliyat va bosh maqsad hisoblanadi.

Ijtimoiy-pedagogik kompetentlik, rahbarlarning o'quvchilarga ijtimoiy munosabatlarni, aloqalarni va o'z-o'zini ifodalash usullarini tushunish, bu muloqotlarni o'z vaqti, qobiliyati va doirasi ichida tashkil qilish bilan bog'liqdir. Rahbarlar o'quvchilarning barcha ko'nikma va malakalarini rivojlantirish va ularga o'zlarini ifodalash uchun ko'maklashlari, kelajakda yaxshilashlari uchun katta ahamiyatga ega.

Ijtimoiy-pedagogik kompetentlikni rivojlantirish uchun quyidagilarga e'tibor berish zarur:

1. O'quvchilarni tushunish: Rahbarlar, o'quvchilarining ma'lumotlari, talablar, xohishlari va rozi bo'lish shakllarini tushunishadi. Ular o'quvchilarning uning bilim va qobiliyatlari uchun nima qilishlari kerakligini tushunishadi.
2. Qo'llab-quvvatlash: Rahbarlar, o'quvchilarning o'z-o'zini ifodalashlari, savollarini berishlari va ularning muammolariga yordam berishlari kerakligini tushunishadi.
3. O'quvchilarga oid individual dasturlar: Rahbarlar o'quvchilarning individual ko'nikmalariga va ko'rsatkichlariga e'tibor qaratadi va ularga qarashlari va dasturlari individual ravishda tuzishadi.
4. Qabul qilish: Rahbarlar o'quvchilarning fikr-mulohazalarini qabul qilish, ularning savollariga javob berish va ularning fikrlarini e'tirof etish uchun mahorat rivojlantirishadi.
5. O'quvchilarning integrativ rivojlanishi: Rahbarlar o'quvchilarning integrativ jarayonida rivojlanishi va o'zlashtirishga qaratilgan mashg'ulotlarni tushunishadi.

Bu kompetentlikni rivojlantirish jarayonida, muassasa rahbarlari o'zlarining o'quvchilar bilan ishlash usullarini, qo'llab-quvvatlash va ularning rivojlanishini kuzatishlari lozim. Ularga o'zlashtirilgan masalalar bo'yicha mavzular, o'quv usullari va boshqa rivojlanish jarayonlari bo'yicha yaxshi tushuncha berish ham muhim.

Xulosa o'rnida aytish mumkinki, rahbarlarga bu maqsadga erishish uchun pedagogik tadqiqotlar, o'quv usullari va muassasa ichidagi yaxshi amaliyotlar haqida ma'lumotga ega bo'lishlari juda muhim. Ularning o'zlashtirilgan masalalarni identifikatsiyalash, ularning rivojlanishiga ko'maklashish va ularning insoniy qobiliyatlari va ijtimoiy munosabatlari bo'yicha eng yaxshi tajribalarni tashkil etishlari lozim.

References:

1. Kenjaboyev A.E. Pedagogik rahbarning kasbiy kompetentligi va pedagogik mahorati. Zamonaviy ta'lim jur. 2020 № 10. 83 bet.
2. Nosirov A. Rahbarning kasbiy kompetentligi va boshqaruv madaniyat ta'lim menejmenti jurnali. 2013 yil №6, 2 bet.
3. M.Ochilov. "Muallim qalb me'mori" Toshkent "O'qituvchi" 2001 yil. 6. Musurmanova O. "Pedagogik texnologiyalar - ta'lim samaradorligi omili". T.: Yoshlar nashriyot uyi. 2020 yil 56 bet.